

PHA 402 ARKEOLOJİDE TARİHLENDİRME YÖNTEMLERİ

KONU 1: KRONOLOJİ KAVRAMI

YAŞLANDIRMA YÖNTEMLERİNE GİRİŞ

KRONOLOJİ KAVRAMI

İnsanoğlu, doğası gereği zaman kavramıyla ilgilenmektedir ve bu süreç devam edecektir. Çünkü bu olgu, yaşamı boyunca onun tüm ihtiyaçlarının içinde yer alacaktır. Geçmişle ilgilenmek entelektüel bir yaklaşım gerektirir. Çünkü insanın maddi gereksinimlerine fazla bir getirisi olmaz. Belki ders çıkarmak diye düşünülebilir ama bu da entelektüel bir yaklaşımdır. İşte arkeoloji bir bilim olarak bu noktada ortaya çıkar ve tarihimizi araştırır. Araştırdığı bu konuları oluşum sırasına göre belli sıralara yerleştirmek için de değişik metotlarla kronoloji yöntemini uygular. Kısacası kronoloji, arkeolojinin vazgeçilmez bir parçası, hatta dayanağıdır. Bir arkeolog mutlaka kronoloji yapar. Bu onun en önemli görevlerinden sadece birisidir.

Kronoloji, temelde iki ana prensibe göre anlam kazanır: “Mutlak Kronoloji” ve “Görece Kronoloji”. Her ikisinde de yöntemler farklı ve çok çeşitlidir. Yapılan radyokarbon yaşlandırmalarına göre **“Öküzini yerleşiminin I. jeolojik ünitesi M.Ö. 19,500’e tarihlenmiştir”** demek “mutlak kronoloji” yapmak demektir. Öte yandan, **“Direkli Mağarası Epipaleolitik dönem buluntuları Yakınoğu’nun Natuf kültür buluntularıyla teknik ve tipolojik açıdan çok yakın benzerlikler gösterdiğinden dolayı çağdaş olmalıdır”** demek “görece (görel) kronoloji” yapmak demektir.

Kronolojik dizini oluşturmak, yazının bulunmasından sonra çok daha kolay bir biçimde tespit edilebilmektedir. Arkeolojinin kronolojik açıdan problemleri aslen yazının bulunmasından önceki dönemlere aittir.

Bir prensip olarak “geçmiş” (bizim araştırdığımız ve tam olarak bilemediğimiz) asla değişmez. Ancak yanlış yorumlanabilir. Deėiřen, yapılan yeni çalışmalarla ortaya çıkan ve çıkacak olan farklı bölgelerdeki “kültürel kronoloji” verileridir. Dolayısıyla arkeolojik açıdan, aynı türden ya da benzeşen bir kültürel olguyu, farklı bölgelerde farklı tarihlerde görmek mümkündür ve bu çok doğaldır. Düřünün ki, Amerika Birleřik Devletleri astronotları Ay’a ayak bastığında, Afrika’lı “Bushman”ler (emperyalist bir tanımlamadır) yani “alı adamları”, yani yerel adlarıyla “Kung San”lar belki de “coca cola”yı hiç tatmamışlardı. Teknolojik açıdan çok farklı her iki kültürün aynı zamanda yaşıyor olması bilgi düzeylerinin de aynı olduğunu göstermeyecektir. Bu konuları detaylarıyla dersimizde tartışmaya açacağız.